بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/092
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ފާޠިމަތު މުޙައްމަދު / ގ. އަލިދޫގެ، މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތައް: މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޖަޒީރަކުގެ ދަޢުވާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/75
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ފާޠިމަތު މުޙައްމަދު / ގ. އަލިދޫގެ، މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތައް: މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުން.

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 10 ޝަޢުބާން 1444
02 މާރިޗު 2023

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

10 ޝައްވާލް 1442

23 މެއި 2021

(2021/HC-A/092)

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

20 ރަޖަބު 1443

21 ފެބްރުއަރީ 2022

(2022/HC-A/75)

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 1450/Cv-C/2019
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- މައްސަލަ: ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 28 މެއި 2019
- ނިންމި ތާރީޚު: 30 ޑިސެންބަރު 2020

- ނަންބަރު: 2069/Cv-C/2020
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- މައްސަލަ: މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުން.
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 23 ސެޕްޓެންބަރު 2020
- ނިންމި ތާރީޚު: 02 ޖަނަވަރީ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޒާހިދާ މުޙައްމަދު / ގ. އަރިދޫ، މާލެ

ވަކީލުގެ : ސަމްޔާނާ މުޙައްމަދު / ސަވޯ، މއ. ކޮޅުފުށި

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް

މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް

ވަކީލު: މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އެސިސްޓެންޓް ލީގަލް ކައުންސިލް

އަލްއުސްތާޛު އަލީ ނަސީމް ފާޟިލް

ޤާޟީ. ޢަބްދުﷲ ސިރާޖު / ނަޖުމީދާ، ގުރައިދޫ

ޤާޟީ. ޢަބްދުﷲ އަލީ، ނަސީމުއްދީން، ގ. ސަރައިފުރު

މަޢުލޫ - ދައުލަތުގެ އިދާރާތަށް ހިލޭ ދިނުމާއި ތަޢުލީމީގެ ދަރަޖަ - މުވައްޒަފުންނަށް ސާބިތުކުރުން - ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ޙާޖަތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 46
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) - ގޯތި ދަމު ކުލިމުން - ގޯތި ދަމުގެ މުވައްޒަފުން ފަރާތްތަކަށްދޭކުން

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1450/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއިން ނެރުނު، ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޝަރީޢަތުގެ ދަޢުވާ އާއި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2069/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން ނެރުނު މިލްކުވެރިކަން ސާބިތު ކުރުމުގެ ދަޢުވާ ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހ. މާލެ، ގ.އަލިދޫގެ ޢާއިޝަތު މުޙައްމަދު[1] ("ޢާއިޝަތު މުޙައްމަދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރު ފަރާތް") ގެ ފަރާތުން މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް ("މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ޚަޞްމު")ގެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

2. މިއީ، ޢާއިޝަތު މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ދަޢުވާކުރައްވާ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ދެމައްސަލައެއް ކަމަށްވާތީއާ، އަދި މިމައްސަލަތަކަކީ މައުޟޫޢީ ގޮތުން ގުޅުން ހުރި މައްސަލަތަކަކަށްވާތީ، މައްސަލަ ދެމައްސަލަ ގުޅުވައިގެން، ދެން އެ ދެ މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ނެރެފައިވާ ގޮތުން، ދެން އެއް މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ބަލަން ގަރާރުކުރެވުނެވެ. މިއީ މިދެ މައްސަލައިގެ ގުޅުވައިގެން ކަނޑައަޅާ ނިންމި ޙުކުމެވެ.

މައްސަލައަކީ ކޮންކަމެއްކަމާއި ބެހޭ:

3. ގ.އަލިދޫގެ އުތުރު ފަރާތު ހުސްކޮށް ބާއްވާފައިވާ ބިމުގެ ބައްޔަކީ ފުޅާކަމަށް 5 ފޫޓު ފުޅާ ބިމެއްގެ ބައިގައި 66 ފޫޓު ދިގު ބިމެކެވެ. އެބިމަކީ ހިއްސާވާ، ގ.އަލިދޫގެ އަށް ބަހައިގެން ހިއްސާވާ ބިމެކެވެ.

---

[1] A062973

4. ގ.ގުރަހާގެ އަތު ސިޔާ ގޯތިގެއި 12 (ބާރަ) ބައިގެ އިމްތިޔާޒު ކުރުމުގެ ކުރެއްވުން ހާސިލްކޮށް ހުއްޓަ ދިފާޢުވާށެވެ. މި ހުއްޓަ ދިން ކުރުމުގައި އަތް ގޮތުން، ދ.އައިރީގެ އަތު ސިޔާ ގޯއްޗަށް ވަނުމަށް އޮތް ގޯޅިއަށް ދ.ގުރަހާގެ ގެ ދޮރުކާނގައެވެ.

5. މިކަމާއިމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުއްވުމަށް ބުނަން، ދ.ގުރަހާގެ އިމްތިޔާޒު ކަނޑުމުގައި، ދ.އައިރީގެއަށް ވަނުމަށް އޮތް ގޯޅިން ދޮރު ކަނޑާލައިފައި ހުއްޓަ ދިފާޢުވަނީ، ދ.އައިރީގެ ގޯޅިގެ ބޭނުންކުރުންގެ ހުއްޓަ ނެތި، މާލޭ ޕޮލިހުންގެ ފާރިޔާއި އެނބުރާއި ދިނުމަށް ކަމަށެވެ. އެހެންވެ، ދ.އައިރީގެ ގޯއްޗަށް ވަނުމަށް އޮތް ގޯޅިން ދ.އައިރީގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ހައްޤުއެނބުރި، ގ.ގުރަހާގެ ގޯތިގެ އިމްތިޔާޒުގެ ދޮރު ނުކަނޑާލާށެވެ.

6. އެކަން ހުއްޓުވައި ދިނުމަށް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ހުށަހެޅުން ނަތީޖާއިމްތިޔާޒުގައި ގެދޮރުން، ފާރިޔާއި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ފާރާތުން، ސިވިލް ކޯޓަށް އެކަން ހުއްޓުވައި ދިނުމަށް އެދުނެވެ. އަދި އެމަސައްކަތުގައި، ވަކި ގޮތެއް ނިންމައިދީ، ދަޢުވާ ގާނޫނީ ފަރާތުން، ދ.އައިރީގެ އަށް ވަނުމަށް އޮތް 5 ފޫޓު ފުޅާ ގޯޅިއަކީ ދ.އައިރީގެ ގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މަގުގެ ބޭނުންކުރަނީ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މަސައްކަތެއް ހުއްޓުވާށެވެ.

7. މިދެންނެވި ދެގަޟިއްޔާވެސް ބަލާ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ފާރިޔާ ފިޔަވަޅުގެ ދެފަރާތުގެ ދޮރުކަނޑާލާށެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް:

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1450/Cv-C/2019 ގަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ،

" ދަޢުވާ، އިސްތިޢުނާފް ބަޔާންތަކާއި ހުށަހެޅި ލިޔެކިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ދ.އައިރީގެ ގޯއްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ ވަނުމަށް އޮތް ގޯޅިއަކީ 05 (ފަހެއް) ފޫޓު ފުޅާ ގޯޅިއެކެވެ. ދ.ގުރަހާގެ ގޯތިގައި ކުރި އިމާރާތުގެ ދޮރު އެގޯޅިއަށް ކަނޑާލުމަށް ފާރިޔާއި ބޭނުންކުރާ އިމާރާތުގެ ކަނޑައެޅި އިމާރާތް ކަނޑުން

ދީފައިވާ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެ ގޮތުގައި އަސާސީ ދިވެހިން އެއްބަސް ވާނަމަ ގޯތި ބަހާލެވޭނެ ގޮތެއް ނެތެވެ. ދ. އަތޮޅު ގޯތީގެ ބައިވެރިންނަށް ހިއްސާ ދޭން ނިންމާފައިވާ ގޮތް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ނެތްކަމަށް ބުނެ އެދޭ ކަމުގައި ހިއްސާ މިޔާރުގެ ގޮތެއް ދޭން ބަހާލެވޭ ނިޔަލަށް ހިފެހެއްޓުން ހުއްޓުވާކަށް ނުޖެހޭ ހިއްސާގެ ބަހާލުމަށް ބަލާފައި ކުރިއަށް ދެވޭނެ." މި ފަދައިންނެވެ.

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2069/Cv-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"ދަޢުވާ، ދަޢުވާލިބޭފަރާތުން އެދޭގޮތަށް ހުކުމެއް، ދ.އަތޮޅު / މީދޫ ހިއްސާ މިޔާރުގެ ގޯތިން މީރު ސިޓީ ކޮށްދޭން މަސްލަހަތު ދިނުމަށް ކުރަން މި މަޖިލިސްގައި، ދ.އަތޮޅުގައި ވަނަވަނަ ބައިވަރު 5 ފަހު ބޭނުމަށް ދ. އަތޮޅުގެ ބައިބައިކޮށްގެން ކަނޑައެޅި އެ ގޮތަށް މިފަދަ ޤަރާރެއް ސަލާމަތުވެގެން މަޖިލިސްގައި ޖިނާއީ ހުކުމަށް ނިންމާފައިވެސް ކަނޑައެޅި، މިގޮތުގެ މަތިން ބުނެވު ކޯޓުގެ." މި ފަދައިންނެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަ ކުރިކަންކަން:

10. މަތީގައި ބަޔާންކުރި ދެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަންކަމަކީ:

10.1. އެކަކަށްވުރެ ގިނަފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ގޯތިތައް ބަހާލުމުގައި ގޯތީގެ އެއްބައިވެރިން ދިރިހުރިއިރު ބައިބަހަން ވަކިކުރަން ނިޔަލަށް ގޮތަކަށް އެގޮތުގެ ހިއްސާ ބައިވެރިންނަށް ވީ އިރުއިރުން ހުރިހާ ހިއްސާ ގޮތުގައި ގޮތަކަށް ބަހާލުމަށް ބާރުއަޅާ ނުކުރެވޭ ކަމެއް ގޮތުގެ ހިއްސާތަކަށް ބަހާލުމުގައި އިންސާފުން ނަހަމަ ވުމާ ހަމައަށް ބަދަލުތަކަށް ފަސޭހަ ގޮތުން ގޯތި ބަހާލުމަށް ހަމަގޮތުގެ އިންސާފުން ގޮތަކަށް ބަހާލުމުގެ ހުކުމް ދޭން ބަލައި ވަކިވަކިން ދިރިއުޅުމަށް ގޮތެއް ނުހުރުމުން މަސައްކަތް ގޮތުގެ ފާހަގަ ދޫކޮށް ނުނިމި ހިއްސާގެ ގޯތިތަކުގެ ބައިބައިކޮށް ވަކިވަކިން ލިބޭނެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ނުފެތޭކަން.

10.2. ދ. މީދޫގެ ކުޑަ ކޯޓުގެ އިޢުލާނުގައިވާ ގޮތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދޭން ޤަބޫލުކުރަން ކަމާއި، 12 ސެޕްޓެމްބަރ 2017 ވަނަދުވަހު ދ. މީދޫގައިވާ 12 ބައިގެ އިޢުލާނާއި ކުރުމުގެ ހުކުމް ދިފައި ނުނިންމަވާއި، ދ. އަތޮޅު ގޮތުގައި ދ. މީދޫގެ ގޯތީގެ ބައިން ނަގާފައިވާ ބައިބަހަން މި މަޖިލިސްގައި ބަޔާންކޮށް ދ. މީދޫގެ ގޯތީގެ ބައިވެރިންނަށް ޢަބްދުﷲ އިބްރާހިމް ބަހާފައިވާ ގޮތް ނިޔަލަށް ވަރު ކުރުމާއި މިހާރުވާނީ ދ. އަތޮޅު ހިއްސާ މިޔާރުގެ ގޯތިން ކުރެވިފައިނުވާކަން.

10.3. ދ. އަތޮޅުގައި ވަކިވަކިން އެޅޭ ގޯތިތަކަކީ އެގޮތުގައި ބައިގައި 05 ފަހު ކުރީގެ ގޯތި މަގުބަކަވާތުގެ އެގޮތުގައި ދ. މީދޫގެ ގޯތީގައި ކުރު އިޢުލާނުގެ ހުކުމް ކަނޑައެޅުން ފަސްކޮށް ކުރިއަށްދާއިރު އިޢުލާނުގެ ކުރުމުގައި އެއްބަސް ވުމާ ޚިލާފަށް ގޮތުގައި އަސާސީ ދިވެހިން ދޫކޮށް ނުދޭކަން.

10.4. ދި ގޭއްޓުވުން ޢަދަލުކުރުމެއްވެގެން ގ. އަހަރުގެ އޮފީހާއި ގޭގެ މިލްކުވެރިކަން ބައިވެރިޔާއަށް ލިބުނު ހިސާބުން، އަދި ބައިވެރިޔާ އެގޭގެ ½ (ދެބައިކުޅަ އެއްބައި) މުޙައްމަދު އިބްރާހީމްއާ ހަވާލުކުރި، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ކަމަކަށްވާ ގޮތުން ގ. އަހަރުގެ އޮފީހާއި ގޭގެ ޙިއްސާވާހުން ގޮތުގައި ބައިވެރިޔާއާއި، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް އެ ދުވަހުން ފެށިގެން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުނީ، އެކަން އެއްވެސް މުއްދަތެއްގައި ގ. އަހަރުގެ އޮފީހާއި ގޭގެ ޚަޒާނާއިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ބައިވެރިޔާއާއި، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ސާފުކޮށް ދެމެހެއްޓެވިކަމަށް ތަފާސްކުރިއިރު، ނުވަތަ ދަރަނިއާއި އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފްވެއެވެ.

10.5. މަރުޙޫމް ބައިވެރިޔާއަށް ދައުލަތުގެ ކަށަވަރު ދިނުމަށް ބަލައިގަތުމަށް ޢަމަލުކުރި ގ. އަހަރުގެ ޚަޒާނާ ހުށަހެޅުނު، އެއްގޮތް ޢަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ، އަދި ހިބައިން ދިނުމާއި މަސައްކަތްތަކުގައި ބައިވެރިޔާގެ އެއްވެސް ޝަރުޠެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ސާބިތުވެއެވެ.

10.6. މަދަނީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1567/MC/2004 ދަޢުވާއިން ގ. އަހަރުގެ އޮފީހާއި ޢަދަދަކަށް ގޭގެ ޚަޒާނާއިން ވިއްކުމަށް އެ ޢަދަދު 2070 (ދެހާސް ހަތްދިހަ) ރުފިޔާ ކަމަށް ސާބިތުވެ ޢަދަދުތައް ހަމަޖެހިފައިވާތީ، މަދަނީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1567/MC/2004 ދަޢުވާގައި ޢަދަދުތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވާ ގޮތަށް އެ ދަޢުވާގައި ޢަދަދު ބެހުމުގެ ގޮތް އެ ދަޢުވާ ޝަރީޢަތުން ޢަމަލުކުރުމަށް ޖެހޭ ހުކުމް ނުކުރެވިފައިވާކަން ސާބިތުވެއެވެ.

10.7. ވީމާ، ގ. އަހަރުގެ ފޭރިގަތުން މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ޝަރުޢީ ސިވިލް ކޯޓުން މަދަނީ ދަޢުވާ ހުކުމް ކުރީ މަސައްކަތްކުރި ގ. އަހަރުގެ ވެރިންގެ ޢުމުރު 5 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގ. އަހަރުގެ ޢަދަދުތަކުގައި ކަނޑައަޅައި އެ ޤަރާރުގެ ވިލާވެރިކަން ސާބިތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވިޔަސް ހުކުމްކުރެވިފައިނުވާތީ ނުވާނެ ކަމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމްކުރުން އިސްތިއުނާފުގެ ނިންމުމަށް:

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1450/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ އާއި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2069/Cv-C/2020 ދަޢުވާއާ ނިސްބަތްވާގޮތުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ، އެ ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ފަރާތުގެ މުރާފަޢާގެ ޚުލާޞާ ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަކީ:

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/092 ގެ [illegible] ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

11.1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 "[illegible] ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު"ގެ 03 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "ބަޔަކު ނުވަތަ އިދާރާއެއް، ނުވަތަ [illegible] [illegible] ގޮތުން، އެގޮތުން ވަކި މީހަކަށް [illegible]، އެ [illegible] މާނަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ އޭގައި [illegible] ކަންތައްތަކެއް އޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު އެއާއި [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ނަންބަރު 2018/774 (20 މޭ 2018) އިޢުލާނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުގައި [illegible] ކަންތައްތަކެއް އޭގެ ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން [illegible] ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛

11.2. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ނަންބަރު 2018/774 (20 މޭ 2018) އިޢުލާނުގައި [illegible] ހުއްދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." ބުނާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ކަމުގައި ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛

11.3. ސިވިލް ކޯޓުގެ މައްސަލާގެ ތެރެއިން ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން ދަޢުވާއަށް ބަޔާން ހުށަހެޅުމުން 18 ޖުލައި 2019 ގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުމަށް ހާޒިރުވެފައި ނުވާތީން، އެފަރާތް ހާޒިރުނުވާތީ، އެފަރާތުން ދަޢުވާކުރުމުން ކޯޓުން ބާތިލުކޮށްފައިވުމުން، އެފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް މައްސަލާގައި ރިޢާޔަތްކޮށް ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވުމުގެ ސަބަބުން، ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަންތައްތަކަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ނުދީ، ޝަރީޢަތްކުރެއްވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ޙުކުމް ކުރެވިފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/75 ޤަޟިއްޔާއިން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

11.4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2069/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމުގައި ގ. އައިރޯޒްގެ ވަންނަން އޮތް ޖާގައިގެ މިންތަކާބެހޭ މައްސަލަ މައްސަލައެއް ވީމާ ހުށަހެޅިދާނެކަމަށް ނުފެންނަކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މައިގަނޑު ދެ ސަބަބަކީ ބައްޕާ މަންނާގެ ދަރިންގައި ގޭގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ސާފު އެގޮތުގައި ނުވާތީއާއި، ހަމަ މަންނާގެ ތަރިކަ މައްސަލާގައި ގ. އައިރޯޒްގެ ބޭނުމަށް 2070 އަކަފޫޓުގެ ބިމެއް ދޫކޮށްފައި ކަމުގައިވާތީ، މި ދެ ސަބަބަށް ބިނާކޮށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅަންޖެހުނު ގާނޫނީ އަސާސެއް ބާރުނުކުރާ ނުކުތާތަކުގައި ނެތުމުން، މިއީ ގާނޫނު ނަންބަރު 13/2020 "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ގާނޫނު" ގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި (ރ) އާ ޚިލާފަށް އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/232 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޞޫލުތަކާއި (ގޭގެ އިމާރާތް ސާފުކޮށް އުފުލިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ގޭގެ އުފުލިގެން ދަށުވާ މައްސަލަ ބެލެހެއްޓުމަށް އޮންނަ

އުސޫލު އަދި ގޯޅީގެ މިންވަރުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ކޯޓުން މައްސަލައަށް ނިންމާފައިވަނިކޮށް ގޯޅީގެ [illegible] ދުސްތޫރުގެ މައްޗަށް މައްސަލައެއް ހިނގާ ނިންމުން) މިޔާރު ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން:

12. މިދެ މައްސަލައާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1450/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އަދި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2069/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި އެމައްސަލައަށް އިސްތިއުނާފުކުރަމުން ފާތިމަތު މުޙައްމަދުގެ ވާރިސުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި [illegible] ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

[illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ޙައްޤު:

13. ފާތިމަތު މުޙައްމަދުގެ ވާރިސުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މިލްކުވެރިކަމުގެ މައްސަލައިގައި، [illegible] [illegible] ގ.[illegible]ގެއަށް ވަންނަން އޮންނަ 5 (ފަހެއް) ފޫޓު ފުޅާ ގޯޅިއެއް، ގ.[illegible]ގެ [illegible] [illegible] އެ ގޯޅީގެ މިލްކުވެރިކަން [illegible] ނިންމަން އެދި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެކެވެ.

14. މިމައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހުނު ސަބަބެއްކަމަށް ފެންނަން އޮތީ، ގ.[illegible]ގެ އިމާރާތް ކުރުމަށް ފާސްކޮށްދީފައިވާ ކުރެހުމުގައި ގ.[illegible]ގެއަށް ވަންނަން އޮންނަ 5 ފޫޓުގެ ގޯޅިން ދޮރު [illegible] ހުއްދަދީފައިވާ ކަމަށް ބެލެވެން އޮވެއެވެ.

15. ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި، ދ.އައިދޫގެއަށް ވަންނަން އޮންނަ 5 ފޫޓުގެ ޖާގައަކީ ދ.އައިދޫގެ ގޭގެ ބައެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އެ ޖާގައިގެ މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލައެއް މިހާރު ހުށަހެޅިދާނެކަމަށް ނުފެންނަކަމަށް ކަނޑައެޅި ކަނޑައެޅުމުގައި، ބައްވާ މަނިކާގެ ދަރިންނާގައި ގޯޅީގެ ބޮޑުމިން ދުރު ސާފު ނުހުށަހަޅާފައި، ބައްވާ މަނިކާގެ ތަރިކަ މައްސަލައިގައި ދ.އައިދޫގެ ބޮޑުމިނަކީ 2070 އަކަފޫޓްކަމަށް ބަލާފައި އެއް ކަމަށް ބަހަނުކަން ދަނޑުބިމުގެ ސަރަހައްދު ބައެއްކަމުގައި ނުވަކަން ކަނޑައަޅަން ޖުރުން ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ބައެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާކަން ނިންމާފައިވާކަމުގެ މައްސަލައިގެ ކަރުދާހުން ފެނިއެވެ، އަދި އެކަން ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ދ.ގުލްބާރުގެ:

16. ދ.އައިދޫގެ އަދި، ދ.ގުލްބާރުގެ ބައެއްކަން ހުށަހެޅުން ދިފާޢުގެކަން ބޭރުގައި ބުނެފައެވެ. މިގޮތުން، ދ.ގުލްބާރުގެއެވެ ބާރާ ގޮއްޗާއި ދެކޮޅު ބޮޑުތަން، މަރުކަޒުގެއްސަރުކާރުއިދާރާއިން 10 ޖޫން 1963 ގައި ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު:591/3/63 ފަސްޔައުމާ ނިޔުން ބޮޑުން ދ.ގުލްބާރުގެ ބެހިއިރުން ހަވާލުކުރުން ބޮޑު ބެހިގެން އޮތެވެ. އެފަސްޔައުމާ ބިމުގައި ނަކަލު ކާރުގައި އެވަނީއެވެ؛

" މިކަން ބުނީމުން، މިހާ.......ޔާ އަދި، ދ.ގުލްބާރުގެ ބޮޑުތަ ދެކުނުގެ ދުރުގައި ބަނގުރާރުކޮށް العزم ފަރުމާނު حسن ފަރުމާ އެދިގައިވާ މ.......ޔާ އެކަވެ.

حسن ފަރުމާގެ ބައި: ދ.ގުލްބާރުގައި އެދުގަގެ ކާފަ ފަރުމާ ادم ކަލޭފާނު ނިޔައުވުމުން، އެބައިގެ ދިޔަ، އެދުގަގެ ބައިވަ اسمعيل ފާތުމާ عيسى ފާތުމާ ދެބައިބޭބެ ملك ވެފައިވާކަމަށް. ދެން عيسى ފާތު ނިޔައުވުމުން، عيسى ފާތުގެ އަހަރެމެނުގެ މިލްކު 1/2 އާ 1/4 ބައި، ފަހަރިއާރާ އަތުން سريعة ދެމުވިރެކޮށްފައިވާތީ، ގެނެސްފައެވެ. އަދި ބައިވަ ނިޔައުވުމުން އިން ދަރިންގެ، ދެއްވިކަމަށްފައިވާ حلال ބައި 1/8 ވެސް ވަނީ އެދުގަނޑު ގެނެސްފައެވެ. މިގޮތަށް ފުރަތަމަ ކާފަ ނިޔައުވުމުން، ބައިވައި عيسى ފާތުމާ ދެބައިބޭ، ދެން عيسى ފާތު ނިޔައުވުމުން، އެދުގަގެ حلال ބައި ދަރިން ބައިވަގެ މިލްކުކޮށެވެ. ބައިވަ ނިޔައުވުމުން ދިޔަ އެދުގަގެ (حسن ފަރުމާ)އި، ابراهيم رشيد އާއި، يوسف رشيد އާއި، محمد سعيد އާއި ދަރިންގެ ބޮޑުތަ ކަލޭފާނެވެ. ދަރިންގެއަށް ވަން އެއި މިހާރު އެދުގަގެ ملك އެކަވެ. މިއީ ބައިވަގެ ވަރިކަވާގައިވާ މުދަލާއި މިގޮތައި ބައްސަވައި ދެއްވައި، މިކަމުގެ ލިޔުމާ ދެއްވުން އެދެމެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] اسمعيل ކަލޭފާނުންގެ [illegible] الحزم على [illegible] عدم [illegible] الحزم [illegible] على [illegible] [illegible] [illegible] ١٢ رجب ١٣٧٣هـ [illegible] محكمة الشرعية [illegible] اسمعيل ކަލޭފާނުންގެ [illegible] ثابت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اسمعيل ކަލޭފާނުންގެ [illegible] [illegible] سعيد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1/6 ބައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حلال [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4608 [illegible] حسن މަނިކަށް 2207 ބައި، ابراهيم رشيد އަށް 1127 ބައި، يوسف رشيد އަށް 1127 ބައެވެ. [illegible] [illegible] 147 ބައި އަދި سعيد ގެ [illegible] احمد މަނިކަށެވެ. [illegible] ބައި حسن މަނިކު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حكم [illegible] [illegible].[2]

17. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންނަނިވި ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރިކަން އެނގެއެވެ.

17.1 ގ. [illegible] [illegible] [illegible] ކަލޭފާނުގެ [illegible] ގ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

17.2 ގ. [illegible] [illegible] [illegible] ކަލޭފާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4608 ބައި [illegible] [illegible] 2304 ބައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1/4 ބައި [illegible] ބައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 576 ބައި [illegible] [illegible] 1728 ބައިވެއެވެ. [illegible] ގ. [illegible] 576 ބައި [illegible] [illegible] [illegible] 4032 ބައި [illegible] [illegible] [illegible].

---

[2] نمبر: 591/3/63

مسئلة [illegible] نمبر: دعوى [illegible] نمبر 445/63

دعوى [illegible]: الحزم [illegible] حسن [illegible] ގ. [illegible] 32 [illegible]

دعوى [illegible]: الحزم ابراهيم رشيد، الحزم يوسف رشيد، الحزم محمد سعيد

[illegible] تاريخ: 1/4/63 [illegible] تاريخ: 10/6/63

دعوى [illegible]: [illegible] [illegible]

[illegible] 576 ބައި [illegible]
[illegible]

17.3. [illegible] 4032 ބައި [illegible]
[illegible] 1/8
ބައެވެ. އެއީ، 4032 ގެ 1/8 [illegible] 504 ބައެވެ. [illegible]
[illegible] 3528 ބައި، [illegible] 04 [illegible]
[illegible]
[illegible] 882 ބައެވެ.

17.4. [illegible] 882
[illegible]
[illegible] 1/6 [illegible] 882 ބައި 6 ބައި [illegible] 147 ބައެވެ.
[illegible]
[illegible] 882 ބައިން 147 ބައި [illegible]
[illegible] 735 ބައި [illegible] 245 ބައެވެ.

17.5. [illegible]
[illegible] 576 [illegible] 504 [illegible]
882 [illegible] 245 [illegible] 2207 [illegible]
[illegible] "[illegible] 4608 [illegible] حسن [illegible] 2207 ބައި.."
[illegible]
[illegible] 147 ބައި [illegible]
[illegible] 2354 ބައި [illegible]

17.6. [illegible]
[illegible] 882 [illegible] 245 [illegible] 1127 ބައެވެ. [illegible]
[illegible] 882 [illegible]
[illegible] 245 [illegible] 1127 ބައެވެ. [illegible] "[illegible]
[illegible] 4608 [illegible] .... ابراهم رسيد [illegible] 1127 ބައި، يوسف سعيد [illegible] 1127 ބައެވެ." [illegible]
[illegible]

ގ.އައިދޫގެ:

18. ގ.އައިދޫގެއަކީ ގ.ގުލާގެއިން އިބްރާހީމް ރަޝީދުއަށް ލިބުނު ބައި ޙުސައިން ރަޝީދުން ލިބުނު ބައި އެއްކޮށްގެން އުފެއްދިފައިވާ ގޯއްޗެއްކަން ހުށަހަޅުން ލިޔުންތަކުން ސާފުވެއެވެ. މިކަން އެނގެނީ، މަދަނީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު:1567/MC/2004 ޤަޟިއްޔާގެ "އިޖުރާ ބަޔާން" ގައި އޮތް ވިސްނާލެވިފައިވެއެވެ. އެބަޔާނުގައި އޮތީ؛

> "1- 1990 ސެޕްޓެމްބަރު 21 ވަނަ ދުވަހު މާލޭ ވިސްނާރަޖިސްޓްރީ، ގ.އައިދޫގެއާއި ހަތަރުވަނަ ދެއްވާފައިވާ ނަންބަރު ބ.7896 އިޖާރާއި ގޯތީގެ ރަޖިސްޓަރީއަށް ބަލާއިރު …. ރަޖިސްޓަރީގެ އިބުރަތާއިގައިވާ "މި ގޯއްޗަކީ ގ.ގުލާގެ އެއް ފިޔާ ބަސްކުރަ ގޯތި ބައިކުރެ 19 ޖުލައި 1970 ގައި އިބްރާހީމް ރަޝީދު އާއި ޙުސައިން ރަޝީދުއާއި ޙިއްޞާކުރުމުން ވަކިވީ ހިއްސާވެރިކަމެއް، 12 އޮގަސްޓު 1970 ގައި މ.ފެހިމާގޭ ޙުސައިން ޝަރީފް އާއި ޙިއްޞާކުރެވުން ގޯއްޗާއި ދިމާލުގައި ކަތިލުޢަމަދު ދެފަރާތުން އެގޮތަށް ދިމާލުގައި ކަތިލުމަށް ޙުސައިން ޝަރީފު އާއި ޙިއްޞާކުރެވުން ގޯއްޗެކެވެ..." މިހެން އޮވެއެވެ.

19. މަތީގައިވާ ބަޔާނުން ދެނެގަނެވޭ ކަންކަމަކީ، ގ.ގުލާގެއަށް ހިއްސާ ބަސްކުރަ ގޯތި ބައިކުރުމަށްފަހުގައި 19 ޖުލައި 1970 ގައި ކަމެވެ. ގޯތި ބައިކުރިއިރު، އިބްރާހީމް ރަޝީދު އާއި ޙުސައިން ރަޝީދުއަށް އެކީގައި ލިބުނު ބައި ގޯތީގެ އިރުމަތީ ބައިކަމެވެ.

20. އިބްރާހީމް ރަޝީދު އާއި ޙުސައިން ރަޝީދުއަށް ގ.ގުލާގެއިން ލިބުނު ބައިގެ ބޮޑުމިން މަރުކަޒީ ސަރުކާރުގެ އިދާރާގެ ކަރުދާސް ބަޔާންކުރި ރިޕޯޓުން ސާފުވެއެވެ. އެއީ ކޮންމެ މީހަކަށް 1127 ބައްޓެވެ. އެހެންކަމުން، ދެމީހުންގެ ބައިގެ ޖުމްލަވަނީ 2254 ބައްޓެވެ.

21. މ.ފެހިމާގޭ ޙުސައިން ޝަރީފަށް ގޯއްޗެއް ޙިއްޞާކުރެވުނީ 12 އޮގަސްޓު 1970 ގައިކަމުގައި އެނގެން އޮވެއެވެ. އަދިވެސް ޙުސައިން ޝަރީފަށް ޙިއްޞާކުރި ގޯތި، އިބްރާހީމް ރަޝީދު އާއި ޙުސައިން ރަޝީދުއަށް ގ.ގުލާގެއިން ލިބުނު ބައިގެ ބަދަލު ކުރިކަމުގައި އެނގެއެވެ. ވީމާ، ޙުސައިން ޝަރީފަށް ގ.ގުލާގެއިން ލިބިފައިވާ އިބްރާހީމް

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވަރުގެ ބައެއް ހިމެނޭ ގޮއްޗެއްކަން ދެނެގަނެވެއެވެ. އައި 2254 ގައެވެ.

[illegible]:

22.ހުށަހެޅުނު ލިޔުންތަކަށް ބެލުމުން، [illegible] ދެބައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮތެވެ. އެގޮތަށް ބައިކުރުމުން، [illegible] ([illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ބަނޑާރަ [illegible] [illegible] [illegible]:

23.ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5 [illegible] [illegible] [illegible] 66 [illegible] [illegible] [illegible] ބަނޑާރަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަނޑާރަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަނޑާރަ [illegible] [illegible] [illegible] ބަނޑާރަ [illegible] ބަނޑާރަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "ބަނޑާރަ" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

24. މިމައްސަލައިގައި، ބައްޔިނާތާ ގޯތިއަކީ، ދ.ގުރާގޭގެ އިރުމަތީ ބައިން (މިހާރު ދ.އައިރޫގެއަށް) ވަކިކޮށް ނަގާފައިވާ ގޯތިއެކެވެ.

ގޯތި ނެގި ގޮތް ބައްޓަންކުރާ ކުރެހުމާ ބެހޭ:

25. ދ.އައިރޫގެ ގޭގެ ފާރުބިން ބައިން ކުރިން އެގޯތިއަކީ ދ.އައިރޫގެ ގޭގެ ޗާޓަރ ހިސާބު ތޮށިއިން ނަގައިފައި ގޯތިއެއް ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ދ.ގުރާގޭގެ ފާރުބިން އަދި މާލޭ ސާވޭ ކުރުންސަރުތުގެ ފާރުބިން ދެކަމަށް އިންކާރުކުރައްވައެވެ.

26. ދ.ގުރާގޭގެ ބަލައިގެން، ބޮޑު ބައި ލިބިފައިވާ ރަސްމީ މަނިކުން ކަން ކުރިން ބައްޔިން ކުރެވިފައެވެ. އަދި 2207 ބައެވެ. އިސްކޮޅު ރަސްމީ ގުޅި ދާސްތު ރަސްމީގެއަށް ލިބުނު 2254 ބައެވެ.

27. ދުރުރަލި ލިބުނުބައިން ބަލައިން، މިހާރު ދ.ގުރާގޭގެ ނަމުގައި އޮތް ބައިގެ ބޮޑުމިނަކީ 2600 އަކަފޫޓެވެ. އަދި ދ.ގުރާގޭގެ ބައިކޮށް އިރުމަތީބައިން އޮތް ބައި (މިހާރު ދ.އައިރޫގެ) ގެ ބޮޑުމިނަކީ 2070 އަކަފޫޓެވެ. މީގެ، ބައްޔިނާތުގައި އެންމެފަހު ކަނޑައަޅަން ބަލައިން، ދ.ގުރާގޭގެ ބައިކޮށް އެގޭގެ އިރުމަތީ ބައިން (މިހާރު ދ.އައިރޫގެ) ވަކިކޮށް ނަގާފައިވާ ގޯތިއަކީ، ދ.ގުރާގޭގެ ދެބައި ކުރުމުން، އެގޯތީގެ އިރުމަތީ ބައިން (މިހާރު ދ.އައިރޫގެ)އަށް ނިސްބަތްކުރެވޭ ބިމުގެ އެއްޗެހީގެ ބޮޑުމިނާއި ހިމެނޭ ބައެއް ކަމަށް މަދަނީ ކަނޑައަޅާ ސަރަހައްދުތަކުގެ މިންގަނޑުން ބަލައިލެވެއެވެ.

28. މިދެންނެވި ގޮތަށް [illegible]ގައި، 29 މާރިޗު 1979 ގައި ކުރަހާފައިވާ ޗާޓުގައިވާ ގޮތަށް [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށް [illegible] ގ.[illegible]ގެ އާއި ގ.އަލިރޫގެ ގޭގެ ޗާޓުގައި،[3] "އަޙްމަދުގެ 2070 އަކަފޫޓު (ގޯތިގަޑުގެ [illegible])" މިހެން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް [illegible] އަދި ގޯތިގަޑުގެ އޭރިއާ ކަމަށް "330 އަކަފޫޓު ގޯތިގަޑު" މިހެން ބަޔާންކޮށްފައި ފެނެއެވެ. މިއިން [illegible] ގޯތިގަޑުގެ އޭރިއާ އާއި މިޗާޓުން ގުޅުމަކީ ގ.އަލިރޫގެ ގޭގެ [illegible]. [illegible] އޭރިއާ [illegible] ގ.[illegible]ގެ ނޫން ކަމެވެ.

29. މީގެ އިތުރުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ލޭންޑް އެންޑް ސާރވޭ ޑިޕާޓްމަންޓުން، "މާލެ ބްލޮކް މެޕް ޖުލައި 2016" އަށް ބަލާއިރު، 132 ވަނަ ބްލޮކްގައި ގ.އަލިރޫގެ އާ އިންވެގެން އޮތް ގޯތިގައި ލިޔެވިފައިވަނީ، " 5' (aidhooge sub-division) " މިފަދައިންނެވެ. ހަމަ މިޗާޓްގެ 132 ވަނަ ބްލޮކްގެ އެހެން ބައެއް ގޯތިގައިވެސް މިއުސޫލުން އެ ގެއެއް ނިސްބަތްވާ ނަމުގައި ސަބްޑިވިޝަން ޖަހައި ގޯތި ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، ބައެއް ގޯތިގައި "Government Goalhi" މިހެން ޖަހާފައި އެބަހުއްޓެވެ. ވީމާ، މިވާހަކަ ދެކެވެނީ [illegible] ގޯތީގެ [illegible] ސާފުވެއެވެ. އަދި އެގެއެއްގެ ނަމާއި ނިސްބަތްކަން ސަބްޑިވިޝަން ޖަހާފައިވާ ގޯތިތަކީ [illegible] [illegible] ގެއިން [illegible] ގޯތިތަކެއްކަމަށް ދަލާލަތުކުރެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:

30. މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން، ގ.އަލިރޫގެ ބައްޕާ ތަރިކަ ދަރިންގެ ތެރެއިން، [illegible] [illegible]. ބައްޕާ [illegible] 12 ޑިސެމްބަރު 2003 ގައި ނިޔާވުމާއި ގުޅިގެން ބައްޕާ ތަރިކަ [illegible] ބަހައި [illegible] 03/64 ބައި [illegible] [illegible] [illegible]، ގ.އަލިރޫގެ ވާރުތަވެރިންގެ [illegible] މި

---

[3] B-NO-132

[illegible]
[illegible] ސާބިތުވެއެވެ.

31. ދަށު ކޯޓުން [illegible] 12 [illegible]

ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ ޚުލާޞާ:

32. [illegible]

ނުކުރެވޭނެއެވެ. މިސާލަކަށް އެގޮތުގެ ބަޔާންވެރިންގެ ޝާހިދުން އުޞޫލަކަށް ނިސްބަތްވުން މިފަދަ މިންވަރު ވިއްސާވުން، ވަކިން އިތުބާރުކުރުން ނޫނީ އެއްބަސްވުމެއް އެގޮތުގައި ދިރިއުޅޭ އެހެން އެންމެހައި އެގޮތް ބޭނުން ނުކުރެވޭ ގޮތުގެ ނުހަމަވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހައްލު ވަކިކޮށް ދުރުހެޅިގައި އެގޮތުގެމަތީ އުފެދިފައިވާ ސާބިތުވެއް މިހާރު އެހެންވުމުން، އެކަން ހައްލުކުރުމަށް އެގޮތު ނިސްބަތްވާ ގޮތުގެ މިންވަރު ބަޔާންކުރާ ނުވަތަ ބަޔާންވެރިން ނުވަތަ އެގޮތުގައި އުޅުނުކަން އެބަ މިހާރުންވެސް. ވިދާ، ފަރާތްތަކުގެ ވަގުތު ގ.އައިޑީގެއަށް ވަނުމަށް އެނބު ގޮތް އަދި ގ.އައިޑީގެއަށް ނިސްބަތްވާ އެގޮތެއްގެ ވަކިކުރުމުގެ އުފެދުން އެނބު ގޮތްއެޅެވެ.

މައްސަލަ ނިންމުން:

33. މިމައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބަލައި ފުރިހަމައަށް ސާބިތުކޮށް ނަޒަރުކޮށް މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށް ފާސްވެފައިވާ ބަލައިލުމަށް ނުކުންނަވަމުންނެވެ، މިދެމައްސަލަ ދަށު ކޯޓުން ބަލައިގެން ކުރުމަކާއި ނުލައި، މިދެމައްސަލައިގައި އަމަލު ކުރެވޭނެ ޤާނޫނީ އުސޫލު ކަނޑައަޅައި މިދެމައްސަލަ ނިންމަން ޖެހެއެވެ.[4]

ފަނޑިޔާރުން ދެބައިވެވުނު ފައިސަލާގެ ރައުޔު:

34. މިދެމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރުން ދެބައިވެވުނު ނިޔާގެ ރައުޔަށް ތާއީދު ކުރަމެވެ.

---

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނު)ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] ޙުކުމް:

35. މިމައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] ޙުކުމް ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު އަންގައިދިނުން

36. މި ދެ ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ދެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ދެ ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[5] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސުޕްރީމް [illegible] [illegible] ރިޕޯޓު [illegible] ބަޔާނުކޮށްފައިވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ސުޕްރީމް [illegible] [illegible] ރިޕޯޓު [illegible] ތާރީޚުންނެވެ.[6] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible].[7]

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، [illegible] [illegible] ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ގ.އަތޮޅުދާއިރާ [illegible] [illegible] 5 ދުވަސް [illegible] [illegible]، ގ.އަތޮޅުދާއިރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގ.އަތޮޅުދާއިރާ [illegible] [illegible] 5 ދުވަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގ.އަތޮޅުދާއިރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގ.އަތޮޅު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

އަދި މިގޮތަށް ޙުކުމް ކުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2069/Cv-C/2020 [illegible] ސާބިތުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ޙުކުމާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:1450/Cv-C/2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙުކުމް ބާޠިލުކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޒީދު